

Σημείωμα του συγγραφέα και ευχαριστίες

Ένα ιστορικό μυθιστόρημα αποτελείται από δύο κύρια συστατικά. Την Ιστορία και τον μύθο. Σε αυτό το βιβλίο προσπάθησα ώστε τα ιστορικά γεγονότα να είναι κατά το δυνατόν ακριβή, αν και συχνά ο μύθος δεν έχει σαφή όρια με την Ιστορία. Όπως γράφει και η Χάνα Άρεντ, «η πραγματολογική αλήθεια, η αλήθεια των γεγονότων, δεν είναι ποτέ ακαταμάχητα αληθινή. Ο ιστορικός γνωρίζει πόσο ευάλωτη είναι η ίδια η ύφανση των γεγονότων μέσα στην οποία ζούμε την καθημερινότητά μας».¹ Η μυθοπλασία καλείται να καλύψει τα κενά της ζωής των ηρώων, να υπογραμμίσει τη σημασία των ιστορικών γεγονότων και να τονίσει την συμμετοχή του «τυχαίου» αλλά και την άρρηκτη σχέση αιτίου και αιτιατού στη διαμόρφωση της Ιστορίας.

Πρόθεσή μου, βέβαια, δεν είναι να διδάξω Ιστορία, αλλά μέσα από την αφήγηση της ιστορίας των προγόνων μου να αποκομίσει ο αναγνώστης γνώση για άγνωστες, ενδεχομένως, σε εκείνον πτυχές της Ιστορίας και των πρωταγωνιστών της. Και όπως είναι φυσικό, όταν συμβαδίζουν ο μύθος και η πραγματικότητα, υπάρχουν και οι απλοποιήσεις και οι υπερβολές. Και σε κάθε περίπτωση υπάρχει και η υποκειμενική εκτίμηση και η προσωπική ματιά του συγγραφέα. Μια ματιά που προσπαθεί να ξεγυμνώσει ήρωες και γεγονότα από στερεότυπα και προκαταλήψεις.

Πολλές φορές, κατά τη διάρκεια της πενταετίας που έγραφα αυτό το βιβλίο, αναθεμάτιζα τον εαυτό μου γιατί δε ρώτησα τους ήρωές μου όταν ζούσαν να μου διηγηθούν όσα τώρα προσπαθώ να συμπληρώσω με την έρευνα και με τη φαντασία μου. Η μητέρα μου λάτρευε τον Βενιζέλο. Θυμάμαι τη φωτογραφία του πάντα σε περίοπτη θέση στο σπίτι μας. Μετά τον θάνατό της, ανακάλυψα στα ευλαβικά φυλαγμένα κειμήλιά της ένα ξεφτισμένο αντίγραφο του απολυτηρίου του Βενιζέλου από το «Βασιλικόν Γυμνάσιον Σύρου» με διαγωγή «Κοσμία» και βαθμό «Κάλλιστα» (5 και 17/19), άγνωστο πώς βρέθηκε στα χέρια της. Το έγγραφο αυτό το βρήκα αργότερα στα αρχεία του Ιδρύματος «Ελευθέριος Βενιζέλος».

---

¹ Hannah Arendt, *Κρίσεις της Δημοκρατίας*, Εκδόσεις «Επίκεντρο», σελ. 54.

Για να προσεγγίσω τη ζωή των ηρώων μου εντρύφησα σε βιβλιοθήκες, αρχεία και δημοτολόγια· διένυσα χιλιάδες χιλιόμετρα και επισκέφθηκα όλους τους τόπους που αναφέρονται στο μυθιστόρημα, για να γνωρίσω τουλάχιστον το περιβάλλον μέσα στο οποίο έδρασαν. Από την Κρήτη στην Κωνσταντινούπολη, από τον Πόντο μέχρι τη Μεσόγειο και από την Ιωνία μέχρι τη Μεσοποταμία.

Υπήρξαν στιγμές μαγικές, που ένιωθα πως ήμουν ωσεί παρών στα γεγονότα. Αυτό το οφείλω στη μελέτη βιβλίων που έγραψαν σπουδαίοι συγγραφείς και ιστορικοί ερευνητές και τα οποία θεωρώ γεννήτορες αυτού του βιβλίου.

Τους συγγραφείς αυτών των βιβλίων, που αναφέρονται στις υποσημειώσεις και στη βιβλιογραφία, θέλω να ευχαριστήσω και να τιμήσω πρωτίστως. Επιθυμώ να αναφερθώ ιδιαίτερα στον Πρόεδρο του Ιδρύματος «Ελευθέριος Βενιζέλος», Νικόλαο Παπαδάκη, το δίτομο έργο του οποίου για τον μεγάλο Κρητικό πολιτικό υπήρξε ο κύριος οδηγός μου, ενώ και ο ίδιος με βοήθησε με τις παρατηρήσεις του σχετικά με τα γεγονότα της Κρήτης. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συγγραφείς Τάσο Κωστόπουλο, Σωτηρία Μαραγκοζάκη και Βασίλη Τζανακάρη, οι οποίοι μου διέθεσαν πολύτιμες πληροφορίες από τις δικές τους αναζητήσεις. Δεν ξεχνώ και τους φίλους συγγραφείς και ερευνητές της ιστορίας της Αλεξανδρούπολης, Θόδωρο Ορδουμποζάνη και Λευτέρη Τσινταράκη, για τη συμβολή τους στην αποτύπωση ιστορικών γεγονότων του Δεδέαγατς.

Θέλω να ευχαριστήσω επίσης τον ομότιμο καθηγητή Ιστορίας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Κωνσταντίνο Κ. Χατζόπουλο, τον ιστορικό και συγγραφέα Νίκο Πετρίδη και τον εκδότη της ιστορικής εφημερίδας *Χανιώτικα Νέα*, Γιάννη Γαρεδάκη, που μου διέθεσε αρχαιακό υλικό της εφημερίδας. Τον αντιστράτηγο εν αποστρατεία Αθανάσιο Γαλάνη, που με βοήθησε και με ενθάρρυνε με τις παρατηρήσεις του, δεν πρόλαβα να τον ευχαριστήσω. Έφυγε δυστυχώς από κοντά μας πριν εκδοθεί αυτό το βιβλίο.

Πολλά οφείλω στον κύκλο των αναγνωστών που διάβασαν το χειρόγραφο μου, έκαναν τις παρατηρήσεις τους και με ενθάρρυναν. Είναι η μαθηματικός και σύζυγός μου, Φιλιά Τρυπή, η συγγραφέας Φωτεινή Ναούμ, η αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο

Θράκης και συγγραφέας Σούλα Οικονομίδου, η νομικός Άρτεμη Παπατζελίδου και η φιλόλογος Γεωργία Γαρατζιώτου.

Ευχαριστώ τον δάσκαλό μου της τουρκικής Δήμο Καρακούση για τη μετάφραση τουρκόγλωσσων βιβλίων και τη φίλη μου Nilufer Tarikahya, που μετέφρασε άγνωστες πληροφορίες για τον πρίγκιπα Σαμπαχατίν από τουρκικούς ιστότοπους, καθώς και τη γραφίστρια Ναταλία Μαυρίδου για την επιμέλεια των χαρτών.

Ευχαριστώ επίσης τον νομικό Γιώργο Σκιαδαρέση για τη χρήση της πλούσιας βιβλιοθήκης του, όπως και τον κτηνίατρο Σταύρο Χατζάκη που με συνόδευσε επί δέκα μέρες στην «περιπέτεια» στη Μεσοποταμία και στα πεδία των μαχών της Μικρασίας.

Τον τίτλο του βιβλίου τον εμπνεύστηκα από τον τίτλο ενός άρθρου της βιβλιοκριτικού Βασιλικής Σουλαδάκη στα *Νέα*, και την ευχαριστώ πολύ.

Τέλος, είμαι ευγνώμων στην επιμελήτρια του βιβλίου Φιλιά Γκαβαλιζούδη, για το ενδιαφέρον της και για τον χρόνο που αφιέρωσε στην επιμέλεια. Και, φυσικά, ευχαριστώ τον εκδότη και συγγραφέα Πέτρο Παπασαραντόπουλο, που ανέλαβε την έκδοση αυτού του βιβλίου.